

NOTA SOBRE L'ESTROMA OVÀRIC DEL FETUS HUMÀ

per

S. VILASECA

La disposició que ofereix el teixit conjuntiu dins l'ovari de la dona ha sigut ja objecte d'estudis especials per part de Hörmann, Winiwarter, i darrerament, per del Rio-Hortega valent-se de les modificacions per ell introduïdes en la tècnica d'Achúcarro al taní i plata amoniaca.

La complicació que la trama conjuntiva presenta en l'ovari adult, «comparable solament a la dels òrguens limfoides», queda esquemàticament simplificada en la glàndula fetal. Nosaltres hem emprès l'estudi d'aquesta darrera en embrions humans de sis i vuit setmanes i fetus humans de quatre i sis mesos i a terme servint-nos del mètode d'Achúcarro-Rio-Hortega, al que correspon, per tant, el mèrit que pugui tenir el treball present.

En la glàndula encara indiferenciada, la distribució de les fibres conjuntives és sumament senzilla. Són més abundants i formen xarxes més compactes a nivell de l'hili que és on, igualment, més abunda aqueix teixit. Les fibres es continuen amb les procedents del cos de Wolff i, per altra

part, formant fines ramificacions sense aplegar-se en veritables faisells, lobulitzen irregularment tota la glàndula i es reuneixen per sota de l'epiteli perifèric en una sola capa fibrosa, que representa el primer vestigi de l'albugínea i la pseudoalbugínea ovàrica.

En una època més avançada, el conjunt de fibres de l'hili es desenrotlla considerablement, formant-se un plexe central, en tota la longitud de l'ovari, del que es desprenen nombrosíssims faisells fibrosos en direcció a la capa cortical. Aquests faisells són més o menys compactes i pel seu interior hi corren els vasos sanguinis que, procedents de l'hili, van a distribuir-se per tota la glàndula.

Els espais interfasciculars contenen cèl·lules conjuntives amb quelques petites fibres i, principalment, grans masses d'òvuls primordials.

En els ovaris de quatre i cinc mesos, les fibres situades per sota l'epiteli de revestiment constitueixen un verdader plexe que, tant aquí com anteriorment, segueix aïllant aquest epiteli dels illots de cèl·lules sexuals; de manera, que els anomenats cordons de Pflüger no es formen, necessàriament i després de les primeres proliferacions de l'epiteli celòmic, a despeses de les invaginacions de l'epiteli germinatiu ovàric, sinó que són simples masses epiteliales (ovulars) limitades per l'estroma conjuntiu.

Tan sols algunes vegades l'esmentat plexe subepitelial s'esfilagarsa i inclou entre llurs fibres algunes cèl·lules sexuals. També és poc freqüent observar algunes fibres, procedents del plexe, insinuar-se per entremig de l'epiteli i acabar entre els elements epiteliales o bé retornar al plexe subepitelial en forma de fibres arquejades.

De les columnes fibroses que van des de l'hili a la perifèria se'n desprenen una multitud de faisells de diferents gruixos que, al mateix temps que donen pas a les ramificacions vasculars, van aïllant i dividint les masses o cor-

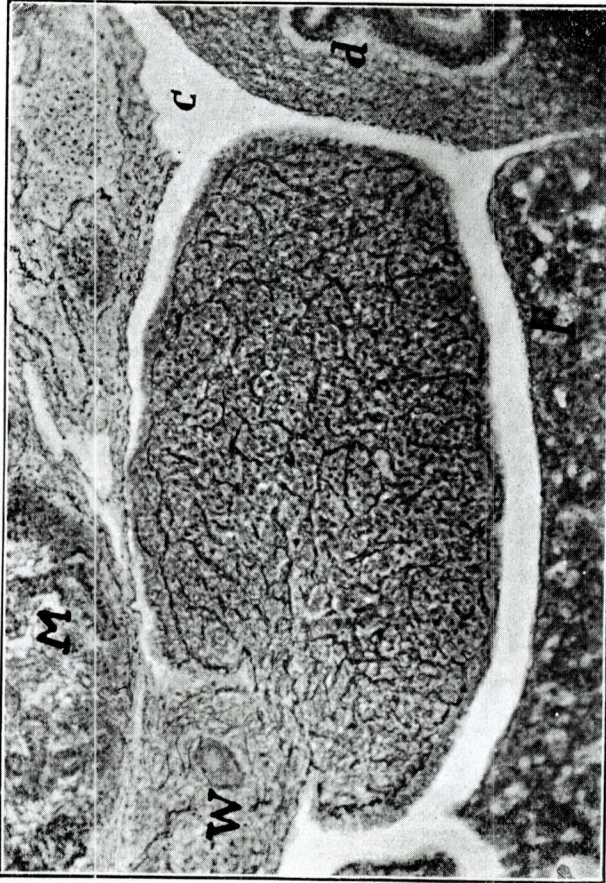

Fig. 1. — Glándula sexual d'un fetus humà de 6 a 7 setmanes. (2.ª variant de *Del Río-Hortega*.)

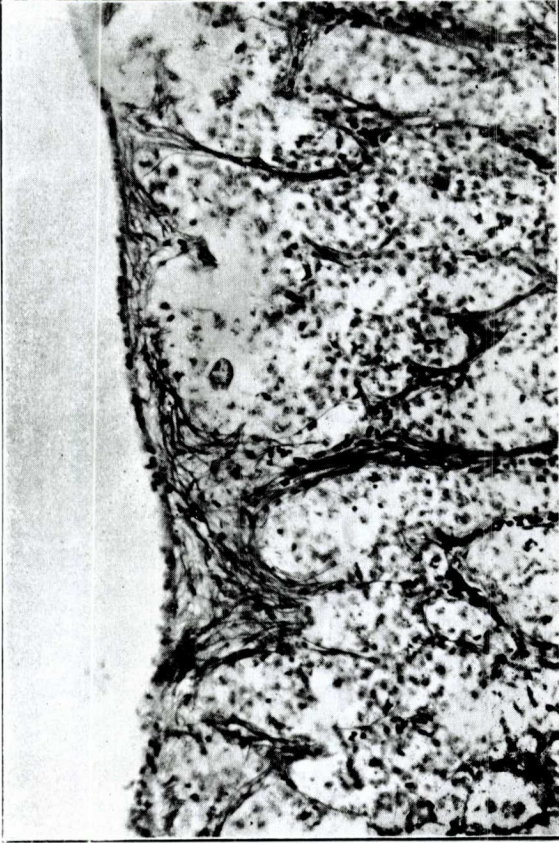

Fig. 2. — Part cortical d'un ovari fetal humà de 6 mesos. (3.ª variant de *Del Rio-Hortega*.)

Fig. 3. — Part medul·lar del mateix ovari de la fig. 2. (La mateixa tècnica.)

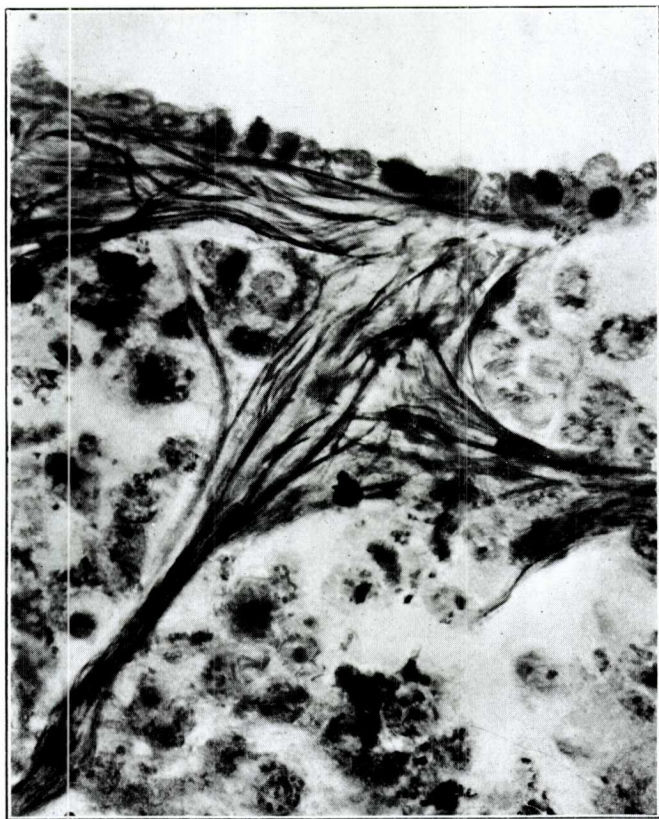

Fig. 4. — Detall de la fig. 3, a gran augment. (La mateixa tècnica.)

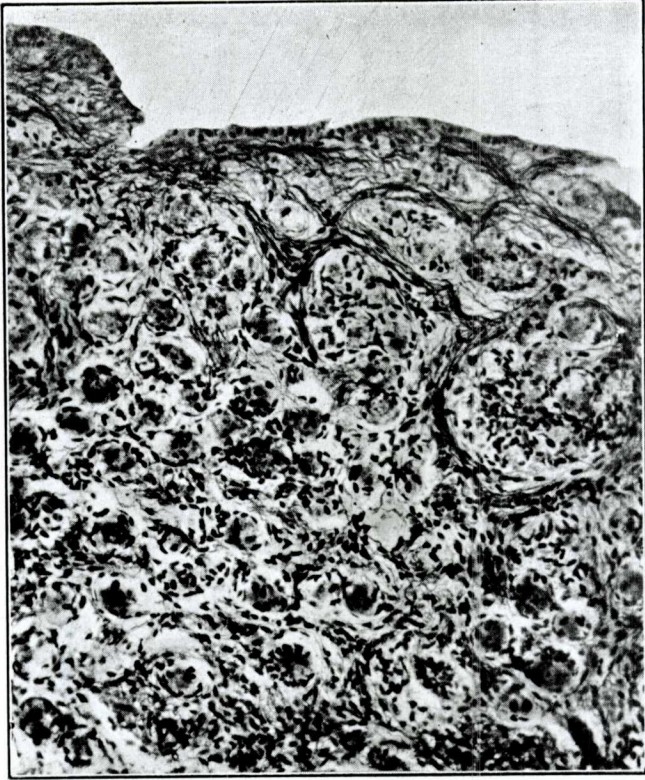

Fig. 5. — Porció cortical d'un ovari fetal humà de 7 mesos.
(3.ª variant de *Del Río-Hortega*.)

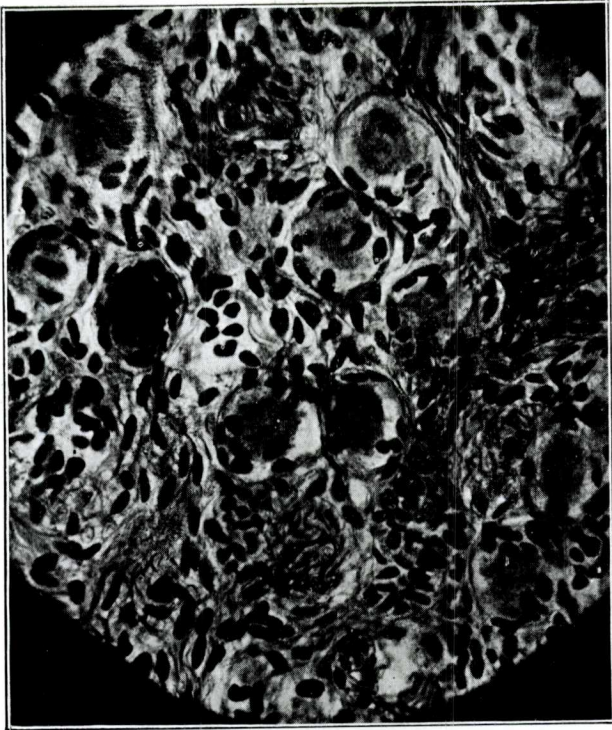

Fig. 6. — Fol·licles primordials i petits vasos sanguins envolcallats per la formació conjuntiva. (3.ª variant de *Del Río-Hortega*.)

Fig. 7. — Fol·licles primordials, capil·lars sanguins i faisells conjuntius en un ovari fetal humà de 8 mesos. (La mateixa tècnica anterior.)

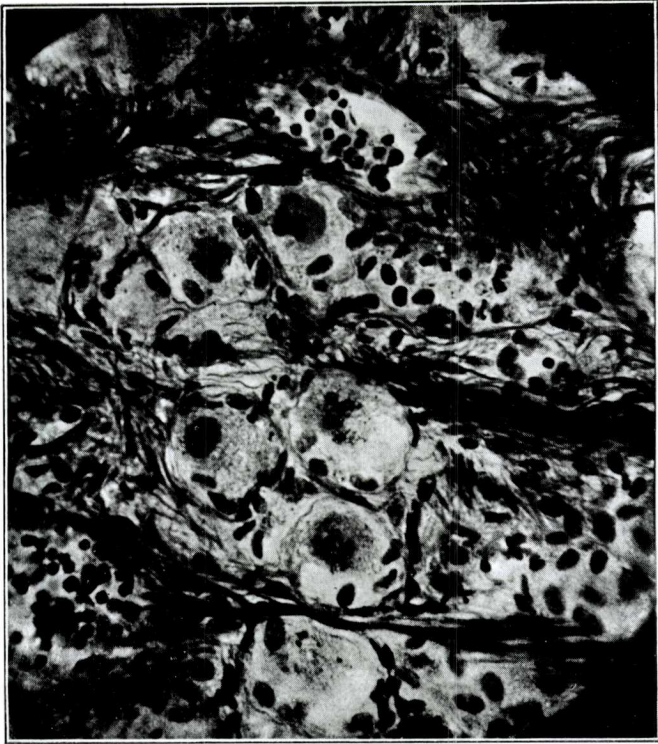

Fig. 8. — Els mateixos detalls estructurals en un ovari fetal humà a terme. (3.ª variant de *Del Río-Hortega*.)

dons genitals. D'aquests faisells en surten d'altres i així successivament fins arribar a simples fibretes i a limitar, un per un, els fol·licles primordials.

Aqueixa tècnica, tan útil per a l'estudi del teixit conjuntiu, permet esclarir la procedència de tots els elements fol·liculars. En els ovaris de fetus de 7-8 mesos s'inicia, per acció del teixit conjuntiu, una fina dissecció de les masses ovulars, i en els de fetus a terme es realitza l'aïllament complet de cada òvul. Entre aquests i les fibres conjuntives s'hi observen sempre algunes cèl·lules (conjuntives) de nucli allargat i ric en cromatina que acaben per a formar una capa en derredor de la cèl·lula-òvul i s'arrodoneixen més tard; mentres tant, unes altres cèl·lules que tenen la forma primitiva de les anteriors apareixen entre aquestes i les fibres per a modificar-se en el mateix sentit i formar una segona capa. Totes aquestes capes, desproveïdes de faisells conjuntius, constituïran la granulosa. Les fibres i faisells que queden per fora, junt amb les cèl·lules conjuntives sense modificar, la teca.

Laboratori d'Obstetrícia de la Facultat de Medicina.
Professor Dr. Nubiola.